

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ЎРТА МАХСУС, КАСБ -ҲУНАР ТАЪЛИМИ МАРКАЗИ
РЕСПУБЛИКА МИЛЛИЙ ҒОЯ ВА МАФКУРА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
МАРКАЗИ

ГУЛИСТОН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**Ҳамкорлик педагогикаси –
XXI аср таълим концепцияси**

**Республика илмий-амалий
конференция материаллари тўплами**

3-КИСМ

Гулистон 2017й.

ҲОЗИРГИ ЗАМОН ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ИЛГЎР УСУЛЛАРИ

Байдуллаев Абдурахман Серикович
Тошкент фармацевтика институти
"Физика, олий математика ва ахборот технологиялари"
кафедраси ўқитувчиси

Бугунги кунга келиб, фан-техниканинг ривожланиши билан инсон фаолияти чегараси нихоятда кенгайиб борапти, янги технологиялар кириб келмоқда. Сифат ўзгаришлари шундан далолат берадики, эндиликда янги методикаларни талаб этадиган ва таълим жараёнининг ажралмас қисмига айланиб бораётган, унга ўзининг маълум хусусиятларини жорий этадиган янги техникавий, ахборотли, аудиовизуалли, аудиал воситалар ҳам мавжуд бўлиб, улар замонавий педагогик технологияларни реал воқеликка айлантирди. Замонавий педагогик технология оғзаки ва ёзма нутқни ривожлантиришни талаб этади.

Замонавий педагогик технологияда интерфаол усуллардан фойдаланиш гоёси асосий талаб ҳисобланади. Ҳозирги кунда 200 дан ортиқ интерфаол усуллар чоп этилган. Булар орасида кенг тарқалганлари: "Ақлий ҳужум", "Мунозара", "Кластер тузиш", "Инсерт усулидан фойдаланиб ўқиш", "Жуфтликларда" ва "Кичик гуруҳларда ишлаш", "Жимжимадор аралаш", "Биламан, билишни истайман, билдим", "Эссе" ёзиш ва бошқалар.

Замонавий педагогик технология олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълим тизими амалиётинда қуйидаги уч даражада қўлланилади: *Умумий педагогик, хусусий методик ва локал (модуль) даражада.*

Педагогик технология ўқувчи-талабаларнинг ўрганиладиган соҳа бўйича билимларни эсга тушириш, фаоллаштириш янги билимни ўзлаштиришга асос бўлади, деб кўрсатади. Билимлар ва тайёргарликни аниқлаш талабани фаоллаштириш ва билим ўзлаштиришга ижобий мотивни келтириб чиқаради. Мавзунинг ўрганишга киришишда эркин суҳбат, мунозара, ақлий ҳужум ва бошқа шаклларда жонлантириш мумкин.

Педагогик технология - ўқув жараёнини технологиялаштиришни бутунлигича аниқловчи тизимли категория, технологияларни барча, бошқа тушунчаларини белгилаш учун, синоним сифатида таълим технологияси, ўқитиш технологияси қабилини ишлатиш мумкин. Педагогик технология таълим мақсадларига эришиш ва шахснинг ривожланишига қаратилган педагогик фаолиятни муттасил равишда ривожлантириш тизими лойиҳасидир. Педагогик технология таълим жараёнида талабаларни қизиқиб ишлашнинг, фикр юритишнинг, мустақил ишлашнинг талаб этади. Замонавий педагогик технология талабаларда танқидий тафаккурни ўстиришни талаб этади. Танқидий тафаккур фикрлашнинг юқори босқичи бўлиб, ҳар бир нарса ёки ҳодисага шахсий муносабатни билдириб фикр юритишдир. Педагогик технология

мониторинги касбий таълим машғулотида энг яхши натижа бераётган интерфаол ўқитиш методларидан бири "Устоз - шогирд" тизимидир. Бунда "Устоз" ўз билим тажрибаларини ўргатади ва "шогирд" уни ўзининг билими ва малакалари билан амалга оширади. Бунда ўқувчи назарий ва амалий билимларни тўла-тўқис ўрганади. Демак, ўқувчилар ДТС бўйича барча фанларга қўядиган мажбурий минимал талабларни бажара олади. Дарсларда назарий билимлар бериш ва уни мустақкамлашда қуйидаги усуллардан фойдаланиш мақсадга мувофиқдир.

Замонавий педагогик технологиялар таълим-тарбия жараёнининг бир тизимга солинган илмий-назарий ва методик асосланган янги шакл, усул ва воситалар мажмуидир. Бунда янги мазмун, шакл, усул ва восита уйғунлигида мақсад, вазифа, фаолият ва педагогик натижа ахлитлиги таъминланади ҳамда ўқув мақсадларига эришишни кафолатлайдиган ўқув жараёни лойиҳалаштирилади ва амалга оширилади. [1]

Амалий касбий таълим жараёнида педагогик технологияларни яратиш ва амалиётга жорий этиш учун қуйидагиларни амалга ошириш талаб этилади:

- ўқувчиларни амалий касбий таълим жараёнида ўқишга ўргатиш;
- ўқувчиларнинг билимларни эгаллашнинг бевосита ишлаб чиқариш жараёнига қўчириш;
- таълим жараёнида ўқувчиларни фаоллаштириш учун интерактив методлардан фойдаланиш;
- таълимни шундай ташкил этиш зарурки, машғулоти охирида режалаштирилган мақсадга эришиш зарур.

Таълим-тарбия ишида қуйидаги дарс усулларидан ҳам фойдаланиш мумкин: эркин ёзиш; семантик хусусиятлар таҳлили; бир-бирдан сўраш; "Зиг-заг" стратегияси; "Тўхтаб-тўхтаб" ўқиш стратегияси; "Инсерт" стратегияси; "Кубик" стратегияси. Бундай дарслар ўқувчиларда ўқиш, билим олишга бўлган қизиқишларни уйғотади, мустақил ижодий изланишларини ривожлантиради, мустақил равишда эркин фикрлашларини кучайтиради. Энг муҳими дарс бу ўқувчига ривожлантирувчи таълим беришдан иборат. Бундай дарсни замонавий дарс деб ҳисоблаш мумкин. Замонавий дарсларда барча ўқувчи фаол қатнашади. Бундай дарсларда дарсни ўқувчиларнинг ўзлари олиб боради, ўрганади. Ўқитувчи дарс жараёнининг иштирокчиси, бошқарувчиси вазифасини бажаради. Дарс самараси ва натижасини ўқувчиларнинг ўзлари баҳолайдилар. Ўқитувчи эса назоратчи ва бошқарувчилик вазифасини бажаради. Дарс самараси эса, унинг аниқ ва равшан ташкил этилишига боғлиқ. Дарс учун ажратилган вақтни 70 фоизда ўқувчи, 30 фоизда эса ўқитувчи ишлаши керак. Ана шунга асосланиб дарснинг боришида унинг қайси элементлари ўқитувчи томонидан, қайси бир элементларини ўқувчиларнинг ўзлари мустақил ҳолда бажаришлари аниқ кўрсатилади.